

підприємницьких структур не знаходить підтримки з боку урядовців місцевого підпорядкування, які намагаються управляти в односторонньому порядку на принципах адміністративного тиску, що, в свою чергу, породжує корупцію, хабарництво, організовану злочинність у сфері підприємництва, тіньову економічну діяльність.

Також варто врахувати певну відносність наявних даних про мале підприємництво. Статистичні підрахунки не беруть до уваги тіньовий сектор, у якому, на думку багатьох спеціалістів різного рівня, в Україні функціонує до 60% малих підприємств.

У цілому, розвиток малого підприємництва можна назвати несприятливим, про що свідчить зниження темпів зростання кількості суб'єктів малого підприємництва та чисельності зайнятих у цьому секторі національної економіки, але аналіз соціально-економічного становища на Україні доводить, що відродження і розвиток малого підприємництва на Україні вкрай необхідні.

Джерела та література

1. Розвиток малого підприємства в Україні: Наук.вид.-К.:МАУП,2004.-3-тє вид., стереотип. –128с.: іл.-Бібліогр.:с.118-122.
2. Шехова М. Малое предпринимательство и региональное развитие // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С. 86–96.
3. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики/ Варналій З.С. – 4-те вид., стер.-К.: Т-во „Знання”, КОО, 2008.-302с.
4. Указ Президента України „Про державну підтримку малого підприємництва” від 12 травня 1998 р. № 456/98.
5. Указ Президента України „Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва” № 746/99 від 28.06.99.
7. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики/ Варналій З.С. – К.: Знання, 2001. – 277 с.
8. Чевганова В.Я., Брижань І.А. Актуальні питання розвитку малих підприємств України // Регіональні перспективи.– 2001.– № 5–6. – С. 18–19.
9. Статистичний щорічник України 2006 рік / Під ред. О.Г. Осауленко. – К.: Держкомстат України, 2007. – 618 с.

Ковальова Г.І.

УДК 657

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ ВІД СОБІВАРТОСТІ КОРМІВ

Постановка проблеми. Економічна ефективність виробництва м'яса великої рогатої худоби характеризується системою показників, наважливішими з яких є: середньодобовий приріст живої маси, витрата кормів на 1 ц приросту, трудомісткість виробництва продукції, собівартість 1 ц приросту живої маси, прибуток від реалізації продукції, рівень рентабельності.

Мета статті. Вивчити використання кормових ресурсів та їх вплив на ефективність виробництва продукції скотарства.

Аналіз останніх публікацій. Це питання розглядало багато авторів, серед яких Сокол А.И.[1], Чуйко Н.В. [2], Шуст П. [6] та інші, які не в певній мірі вивчили взаємозалежність ефективності виробництва продукції тваринництва від кормів.

Викладення основного матеріалу. Ефективність виробництва – це узагальнююча економічна категорія, якісна характеристика якої відображається у високій результативності використання живої та уречевленої в засобах виробництва праці. Ефективність виробництва характеризує його результативність. До основних показників економічної ефективності галузі тваринництва, відноситься собівартість продукції. Зміна її - зниження або підвищення - свідчить о здешевленні або дорожчанні одиниці продукції, що позначається на збільшенні або зменшенні чистого доходу. Собівартістю прийнято називати всі витрати на одиницю продукції. Однією з проблем підвищення ефективності галузі є зниження собівартості. Щоб понизити її, необхідно знати її складові частини. Тоді для кожного виду витрат, що становлять собівартість, можна розробити конкретні заходи щодо оптимізації їх величини.

При комплексному дослідженні встановлено, що підвищення продуктивності тварин в основному зумовлено трьома чинниками: від кормових ресурсів – на 59 %, від генетичного потенціалу – на 24 %, від технології утримання – на 17 % [1].

В Україні для годівлі великої рогатої худоби використовують зерно фуражних і продовольчих культур у подрібненому вигляді та у формі комбикормів (концентровані корми); сіно, солону, сінаж (грубі корми); силос, кормові коренеплоди, жом (соковиті корми) та інші корми, включаючи зелену масу сіяних і природних кормових культур, білково-мінерально-вітамінні домішки промислового виробництва тощо [5].

Велику роль в забезпеченості кормовими ресурсами великої рогатої худоби відіграють сінокоси та пасовища, які в структурі сільськогосподарських угідь південного регіону займають нажалі невелику частку (15,2%).

Утримання корів у весняно-літній період на луках і культурних пасовищах найбільш раціональне в технології виробництва молока та м'яса великої рогатої худоби. На високопродуктивних пасовищах від корів отримують по 15 л молока і більше без додаткової підгодівлі, тому що зелений корм є еталоном збалансованого корму, де на 1 корм. од припадає 115 г перетравного протеїну, 9,6 г кальцію, 4 г фосфору та

300 – 400 мг каротину. Корова, яка з'їла 1 т трави, дає 170 – 200 кг молока, з'ївши силос з 1 т трави – 140 – 180, а сіна з 1 т трави – 90 – 120 кг молока [6].

На думку С.П. Азізова витрати на поліпшення природних кормових угідь і створення культурних пасовищ окупаються за 2 – 3 роки, собівартість кормової одиниці на них у 3 – 4 рази нижча, ніж кормів одержаних із ріллі [7].

Як для пасовищного, так і для укисного використання варто утворювати бобово-злаковий тип травостою, що дасть можливість знизити енерговитрати на 75 % [1].

Недостатній вміст перетравного протеїну в кормах для жуйних тварин на 20 – 25 % – сприяє зниженню виходу продукції на 30 – 35 %, при цьому питомі витрати кормів збільшуються на 30 – 40 %, а собівартість у 1,5 рази [9].

Якість кормів має вирішальну роль при ефективності використання ресурсів, що в кінцевому результаті підвищує економічну ефективність галузі, та збільшує продуктивність тварин.

Наприклад, для одержання середньодобового приросту 1000 г при годівлі бичку на відгодівлі силосу I класу потрібно вводити в раціон 2 кг ячмінної дерті, III – 3 кг, а при годівлі некласним силосом – 4,5 кг [10].

Основними шляхами вирішення проблеми якості кормів є дотримання комплексу заходів для зменшення втрат поживних речовин при збиранні, зберіганні і підготовці кормів до згодовування, а також економії коштів на ці процеси. Кращому збереженню поживних речовин сприяє впровадження в практику кормовиробництва нових, більш досконалих технологій заготівлі, зберігання і переробки кормів, строків збирання культур, а також приготування і використання їх [11].

При багатоукісному використанні поживність 1 кг сухої маси становить 0,8 – 0,85 корм. од, що наближається за поживністю до концентратів, а за вмістом білка і вітамінів значно переважає їх [12].

При виробництві силосу потрібно особливу увагу зосередити на терміні скошування кукурудзи, адже від цього залежить якість силосу. Поживність 1 кг силосу кукурудзи, яку зібрали у фазі молочної стиглості становить 0,18 – 0,2 корм. од, молочно-воскової – 0,24 – 0,26, воскової – 0,28 – 0,3, а також при збиранні кукурудзи в ранні строки недоодержують 40 – 50 ц /га її зерна. Підвищити поживність силосу можливо при розширенні посівів кукурудзи в суміші з соняшником, подрібнені стебла кукурудзи можна також збагачувати люцерною та еспарцетом [3].

Наступною важливою умовою одержання високоякісного корму є вибір найбільш прогресивної їх заготовки в залежності від фаз розвитку кормових рослин та організаційного забезпечення виконання цих технологій [10].

Для виробництва достатньої кількості тваринницької продукції важливо не тільки задовольнити потреби тварин в кормах, а потрібно забезпечити повноцінну годівлю по енергії, перетравному протеїні, вмісту амінокислот та мінеральних речовин. Раціони годівлі варто складати не по 6 елементах живлення, як складали в колишніх колгоспах, а по 25 – 30 [8].

Методом групування було проведено дослідження між підвищенням рівня годівлі молодняка великої рогатої худоби і їх продуктивністю та впливом їх на кінцеві результати господарювання (табл.1).

Таблиця 1. Групування сільськогосподарських підприємств південного регіону за рівнем витрат кормів на 1 голову молодняка великої рогатої худоби, ц корм. од. (2003-2007 р.р.)

Показники	Групи господарств за рівнем витрат кормів на одну голову молодняка великої рогатої худоби, ц корм. од.			
	до 21,0	21,1 – 25,0	більше 25,1	в середньому по регіону
Кількість господарств у групі	30	9	5	44
Припадає молодняка великої рогатої худоби на одне господарство в середньому по групі, гол.	473	2187	1238	856
Виробничі витрати на одну голову великої рогатої худоби, грн.	1093	1630	1188	1324
Витрати кормів на одну голову великої рогатої худоби, ц корм. од.	18,3	22,4	26,6	21,4
Структура річного раціону, %:				
концентровані	27,6	37,6	32,1	33,9
грубі	12,8	10,6	11,3	11,1
соковиті	37,3	36,7	37,9	37,3
зелені	22,3	15,1	18,7	17,7
Середньодобові прирости живої маси великої рогатої худоби, г	375	572	438	470
Витрати кормів на 1 ц приросту великої рогатої худоби, ц корм. од.	13,9	10,7	16,6	12,5
Затрати праці на 1 ц приросту великої рогатої худоби, люд. - год.	39,07	22,88	32,77	32,17
Собівартість 1 ц приросту великої рогатої худоби, грн.	753,83	779,89	743,33	770,95
Собівартість 1 ц м'яса великої рогатої худоби, грн.	625,67	655,10	616,96	639,88
Ціна реалізації 1 ц м'яса великої рогатої худоби, грн.	430,62	635,51	563,15	486,88
Рівень рентабельності (збитковості), %	-31,2	-3,0	-8,7	-23,9

Було виділено три групи господарств. Найчисельнішою групою являється перша. До першої увійшло найменше господарств 30, або 68,2 %. Ця група характеризується найгіршими виробничо-економічними показниками. Підприємствам цієї групи властива низька концентрація поголів'я великої рогатої худоби (473 гол.), невисокі середньодобові прирости (375 г), найменші витрати кормів на одну голову великої рогатої худоби (18,3 ц корм.од.), високі затрати трудових ресурсів (39,07 люд.-гол. на 1 ц приросту). Рівень збитковості у цих господарствах є найвищий -31,2 %. В другу групу увійшло 9 господарств, або 20,5 %. Ця група характеризується кращими показниками розвитку скотарства. Середньодобові прирости живої маси великої рогатої худоби склали 572 г, що на 52,5 % є вищими ніж у господарствах першої групи, витрати кормів на одну голову молодняка великої рогатої худоби є більшими на 22,4 % і склали 22,4 ц корм.од. Ця група відносно першої характеризується вищою в 4,6 рази (2187 гол.) концентрацією поголів'я великої рогатої худоби, найменшими затратами трудових ресурсів на 41,4% (22,88 люд.-гол. на 1 ц приросту). Збитковість виробництва у господарствах даної групи є найменша серед інших груп -3%. Третя група об'єднала 5 господарств, або 11,3 % від загальної кількості господарств. Ця група відносно першої характеризується вищою в 2,5 рази концентрацією поголів'я великої рогатої худоби (1238 гол.), більшими на 16,8 % середньодобовими приростами живої маси (438г), меншими затратами трудових ресурсів на 16,1 % (32,77 люд.-гол. на 1 ц приросту).

Подібна тенденція спостерігається і при групуванні сільськогосподарських підприємств південного регіону по рівню кормів на 1 ц приросту великої рогатої худоби.

Висновки. З підвищенням рівня витрат кормів на одну голову молодняка великої рогатої худоби покращуються виробничо-економічні показники розвитку галузі та відбувається економія ресурсів на виробництво одиниці продукції.

Джерела та література

1. Сокол А.И. Резервы экономии ресурсов в животноводстве/ Сокол А.И., Белойван В.Д., Храпач К.Г., Мерчанский В.В. – Харьков.: • ізнес Інформ, 2003. – 160 с.
2. Чуйко Н.В. Стан та резерви зменшення витрат при формуванні собівартості продукції скотарства // Економіка АПК і природокористування: Вісник ХНАУ. – 2004. – № 8. – С. 226-230.
3. Бабич А.А. Животноводство: проблема кормов. – М.: Знание, 1991. – 64 с.
4. Стан та перспективи розвитку молока продуктового під комплексу АПК України/ За ред. О.М. Шпичака. – К., 1999. – 156 с.
5. Шуст П., Салоді М. Пасовищний конвеєр та подовження терміну його використання м'ясною худобою // Пропозиція. – 2003. – № 11. – С. 77 – 79.
6. Організація ефективного кормовиробництва – основа розвитку тваринництва / За ред. С.П. Азізова. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 194 с.
7. Чуйко Н.В. Состояние и эффективность использования кормовых ресурсов в скотоводстве // Бизнес Інформ. – 2005. – № 5-6. – С. 70-74.
8. Забродський О. Моделі кормової бази для виробництва яловичини // Тваринництво України. – 1996. – № 5. – С. 20 – 22.
9. (123) Главацкий Н.В. Качество кормов – главная забота. – Мн.: Урожай, 1992. – 134 с.
10. Омеляненко А.О. Интенсифікація молочного скотарства. К., Урожай, 1977. – 136 с.
11. Резерви економії матеріальних ресурсів у сільському господарстві / Ю.В. Василенко, Я.К. Білоусько, В.Я. Товстоп'ят, А.П. Мельник. – К.: Урожай, 1988. – С. 70 – 75.

Кравченко Л.А., Радько А.А.

УДК 330. 341.02

РАЗВИТИЕ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦИАЛА КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ

Постановка проблемы. Сегодня уже не существует сомнений относительно необходимости перехода Украины на инновационную модель развития. Формирование социально-научного общества с помощью инновационного развития выступает одновременно и конечной целью, и главным фактором технологического прорыва. Иначе говоря, социально-научный прогресс будет достигаться на основе инновационной деятельности, а технологический прогресс - за счет создания благоприятных условий для развития человека - научно-образовательного и культурного воспитания, доступности всех форм медицинского, жилищного и социального обеспечения. Поэтому среди определяющих факторов прогресса особая роль принадлежит именно трудовому интеллектуально развитому потенциалу.

Однако в Украине практически не созданы условия для эффективной инновационной деятельности, это проявляется не только в дефиците финансовых ресурсов, но и в падении платежеспособного спроса на научно-техническую продукцию, в наличии комплекса проблем в области образования и науки, в ухудшении количественных и качественных характеристик трудового потенциала. Поэтому определение перспективных научных и технологических направлений, способных стать основой инноваций требует взаимодействия государства, бизнеса, науки и регионов в процессе формирования современной и эффективной экономики инновационного типа. Признание за регионами их важнейшей роли в социально-экономическом развитии Украины как самостоятельных, равноправных структурных единиц актуализирует